

Pokračování zakládajícího shromáždění

30. prosince 1923, 10 hodin dopoledne

Téma: anthroposofie a náboženství.

Průpověď Základního kamene a průpověď vánoční. Příspěvky delegátů k tématům hnutí mládeže. Práce v Anglii, svobodná škola v Haagu. Problémy Společnosti, pokud jde o dorost a pokud jde o veřejné vystupování. K obsahu příspěvků určených pro „Nachrichtenblatt“. Protivníci v Holandsku. Finanční situace waldorfských škol. Eurytmická činnost v Severní Americe.

Dr. Steiner: Milí přátelé! Jako první bod denního programu máme, že nás pan Dr. Schubert potěší svou přednáškou o Kristu a duchovním světě: „Anthroposofie vede ke Kristu“. Tím má pan Dr. Schubert slovo.

Dr. Schubert koná svou přednášku.

Po patnáctiminutové přestávce hovoří Dr. Steiner:

Milí přátelé! Začněme opět slovy lidského sebepoznání z ducha naší doby:

Duše lidská!

Žiješ v údech,

jež tě světem prostoru

v podstatě moře ducha nesou:

Pěstuj rozpomínání na Ducha

v duševních hlubinách,

kde ve vládnoucím bytí

Tvůrce světů

vlastní já

v Božím Já

co živá síla jsoucno nachází;

a budeš vpravdě žít

v lidské světové jsoucnosti.

Duše lidská!

2

Žiješ v tepu srdce - plic,
jenž tě vede rytmem času
do bytostného cítění vlastní duše:
Pěstuj zvědomování Ducha
v duševní rovnováze,
kde vlnící se
činy světového vývoje
vlastní já
se světovým Já
spojují;
a budeš vpravdě cítit
v působení lidském duševním.

Duše lidská!

Žiješ v hlavě v klidu spočívající,
jež ti ze základů věčnosti
myšlenky světa otvírá:
Pěstuj Ducha zření
v myšlenkovém klidu,
kde odvěké cíle bohů
světlo ze světové podstaty
vlastnímu já
k svobodnému chtění
darují;
a budeš vpravdě myslit
v základech lidských duchovních.

Shrňme dnes, milí přátelé, to, co může u člověka hovořit trojím způsobem.

[Přednášející hovoří a píše na tabuli.]

Pěstuj rozpomínání na Ducha

Pěstuj zvědomování Ducha

Pěstuj Ducha zření

Toto však správně sloučí v lidském srdci jen to, co se skutečně objevilo na předělu věků, a v tomto duchu zde chceme působit a dále usilovat.

Na předělu věků

vstoupilo světlo Ducha světů

do pozemského bytostného proudu;

noc-temno

dovládlo;

jasné světlo dne

zazářilo v lidských duších;

světlo,

jež zahřívá

chudá srdce pastýřů;

světlo,

jež osvětluje

moudré hlavy králů.

Božské Světlo,

Kriste-Slunce,

zahřívej

naše srdce;

osvěcuj
naše hlavy;
aby vedlo k dobrému,
co my ze srdcí
založit,
co my z hlav
k cíli vést chceme.

[Přednášející hovoří a píše na tabuli.]

aby vedlo k dobrému,
co my ze srdcí
založit,
z hlav
k cíli vést chceme.

164 165

[Nápis na tabuli.]

Pěstuj rozpomínání na Ducha

Pěstuj zvědomování Ducha

Pěstuj

Ducha zření

aby vedlo k dobrému,
co my ze srdcí založit,
z hlav k cíli vést chceme.

Dr. Steiner: Milí přátelé! Řečník z včerejšího dne, pan Ludwig Pusch, se vzdává slova. Místo něho promluví několik slov k příslušnému tématu pan Dr. Lehrs. Prosím, předávám mu nyní slovo.

Dr. Lehrs doplňuje k otázce hnutí mládeže, co chtěl k tomu minulého dne říci pan Pusch.

Dr. Steiner: Smím nyní snad poprosit Mrs. Merryovou, aby se ujala slova.

Mrs. Merryová hovoří o práci v Anglii a omlouvá Mr. Dunlopa, který nemohl přijet.

Dr. Steiner: Milí přátelé! Poukazoval jsem přece častěji na různých místech na mimořádně uspokojující věci letní školy v Penmaenmawru a smím snad k tomu, co bylo již častěji řečeno, ještě připojit to, že se skutečně domnívám, že to bude znamenat mimořádně významný pokrok pro anthroposofické hnutí, když dojde k uskutečňování všeho toho, co právě nyní vyznačila pro nejbližší roky jako vzcházející plod ze zárodků v Penmaenmawru Mrs. Merryová. Smíme se také domnívat, že existují nejlepší síly, aby se podporovalo v tomto směru toto dílo anthroposofického hnutí; neboť Mr. Dunlop vzal do ruky mimořádně silným způsobem a s vnitřním vhledem, řekl bych esoterickým, právě tuto letní školu v Penmaenmawru. Bylo přece v Penmaenmawru již předem splněno, co jsme jinak nikdy neviděli splněno i co bylo pro úspěch Penmaenmawru nutné.

Hledte milí přátelé, Mr. Dunlopa jsme očekávali ve Stratfordu, v Oxfordu, jednou dokonce v Londýně, a zde v Dornachu, takže se ve mně usadila představa: Mr. Dunlop je ten muž, o němž se vždy říká, že přijde, a který potom nepřichází. A nyní přišel do Penmaenmawru! A proběhlo to mimořádně dobře, proběhlo to tak dobře, že bych si velmi přál, aby zde dnes byl a abychom mu mohli osobně ještě jednou vyjádřit dík, který je skutečně míněn velmi srdečně. Ale vskutku jsem se domníval, že snad tu Mr. Dunlop bude, neboť mi Mr. Dunlop řekl ještě v Londýně, že to příště učiní jinak; neřekne, h: přijde, ale potom přijde. Nu, neřekl v Londýně, že přijde, ale že ještě nepřišel! A tak musím ještě přes to vše Mrs. Merryovou srdečně poprosit, aby mu tlumočila náš dík, dík tohoto shromáždění, nejsrdečnější dík za tak mimořádně významné inaugurování určitého hnutí v rámci hnutí anthroposofického, které je tak nadějně působením letní školy v Penmaenmawru. Domnívám se, že jste se mnou srozuměni právě z ducha líčení, která jsem přinesl z Penmaenmawru, když poprosím také vaším jménem Mrs. Merryovou, aby tlumočila Mr. Dunlopovi náš nejsrdečnější dík za inaugurování letní školy v Penmaenmawru, a když ho poprosím, aby takové dílo měl nadále pevně v ruce, neboť v jeho ruce se to bude dobře dařit.

Smím nyní udělit slovo panu van Bemmelen, zástupci holandské školy

Pan van Bemmelen podává zprávu o práci školy v Haagu.

Dr. Steiner: Smím poprosit pana Dr. Ungera, aby se ujal slova. Přihlásil se ohledně problémů Společnosti.

Dr. Unger přednáší o problémech Společnosti a ke konci uvádí: Milí přátelé, způsob, jak například z nových Stanov připadá jednotlivým společnostem a větším skupinám odpovědnost, přináší sebou nutnost tuto důvěru a zodpovědnost přenášet zase dále. K tomu se musí vytvořit formy, které právě nesmí zůstat vězet ve schématu, jež se vžilo, nýbrž musí nacházet v živoucí proměně lidí, kteří jsou s to svou vlastní bytostnou podstatou dále nést centrální impulzy. Takže tedy nad rámeček otázky zdánlivě organizační k nám ihned přistupuje otázka: Jak budeme moci vystupovat s tímto impulzem na veřejnosti? Také zde půjde o to, nechat platit zkušenost. Nedávno jsem si dovolil naznačit něco o veřejném působení. Právě to, co pan van Bemmelen nyní řekl, poukazuje také pro Holandsko na to, že všude lidé čekají, že něco uslyší v přiměřené formě odpovídajícím způsobem o anthroposofii, o duši člověka, o podstatě péče o duši; neboť na takové věci se lidé ptají. A pak bude záležet na tom, najít z bezprostřední veřejnosti lidi, kteří nyní chtějí dále pracovat v této oblasti. Aby tedy byla všude možnost těmto lidem otvírat brány, aby je Společnost přijímala. A k tomu náleží především právě poznání člověka, které také může vyrůst ze vřelé lidské lásky pod vážným působením v anthroposofickém smyslu. A zde budeme cítit nadále otázku dorostu jako problém Společnosti. Vždy tu byla právě obtíž nalézt lidi, kteří chtějí nyní dále pracovat, ale také vytvářet předpoklady ve Společnosti, aby mohli takové vztahy najít mladší lidé.

Neboť dnes je tomu tak, smím-li ukázat v tomto ohledu zvláště na Německo, že ve všeobecném zhroucení mnohých opor a poměrů staré doby, dosavadního života, právě mladí lidé, řekněme vysokoškoláci, kteří ukončují své studium, nebo řekněme lidé, kteří chtějí pracovat v anthroposofii z uměleckých impulzů, že jsou vlastně nuceni přikřčit se v nějakém koutě obyčejného a hroutícího se hospodářského života, aby tu mohli jednoduše obhájit své živobytí. To by musil být problém Společnosti, zvláště jednotlivých skupin, jako například u nás, nalézt půdu, na níž mohou mladší lidé žít jaksí pro studium. A tak vyvstává právě nej důležitější problém: Jak je možno přijmout do Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu to, co chce přijít jako mladá, usilující síla, síla, která vysílá životě V jaké formě bude možné přivést ke studiu právě ty lidi, kteří tu budou pro budoucnost spolupracovat, ať již zde v Dornachu samém, ať na jiných místech, přivést je k takovému studiu, které poskytuje vyhlídky na pozdější spolupůsobení těchto lidí? Je to opět problém, který tu vystupuje a stále víc a víc vystupuje právě v Německu, kde tak silně vyvstává potřeba nových spolupracovníků, kde vládne tak mnoho bídy pro takové lidi, kteří by vlastně měli spolupracovat v hnutí. Musíme je nalézt ve veřejnosti s pomocí našeho veřejného vystupování.

Takže právě zřízení Svobodné vysoké školy pro duchovní vědu tak grandiózním způsobem, jak byla dosud před nás postavena, dává nám naději, která má právě pro nás největší důležitost. Také je zde dána platforma pro Společnost a spojení

jednotlivých lidí ve skupinách větších či menších, abychom vyřešili problémy, které zde vystávají.

Podobně je tomu pro práci v institucích ve vědeckém smyslu. Pedagogických věcí se dotkl pan van Bemmelen a také o vědeckých věcech se lze tázat podobně, neboť právě pod vlivem těchto dnů vzplane zvláštní měrou vůle k práci, která bude hledat cesty. Také zajisté ještě jiní přátelé budou zde musít klást otázky. A rádi bychom doufali, že když zase vyjdeme ven do svých domovů a budeme tázáni o všem, že budeme s to dávat ze zážitků těchto rozprav odpovědi až do konkrétnosti. A k tomu bude zajisté nutno, aby se problémy způsobem, jak se vynořují, skutečně přednášely - jak jsem si dovolil něco naznačit. Když budou jiní přátelé z různých zemí nanášet tyto problémy z nejrůznějších stran, tak lze doufat, že právě nový impuls Všeobecné anthroposofické společnosti může proniknout rychle do všech odlehklých bodů, až do všech skupin a ke všem lidem, kteří jsou a chtějí se stát členy této Společnosti.

Dr. Steiner: Mohu nyní poprosit pana van Leera, aby se ujal slova.

Pan van Leer hovoří o zamýšleném podávání zpráv panu Steffenovi. Činí návrhy na rozdělení pošty do rubrik.

Dr. Steiner: Myslím si, že se to, co je míněno touto korespondencí, nejlépe uskuteční tím, že se vezme v úvahu toto: Domnívám se, když dám bezprostředně, aniž jsem to prohovořil s panem Steffenem, určitou interpretaci, že tím vystihnu přibližně to, co snad míní pan Steffen, snad mě také potom opraví: Budou nejlepší takové zprávy, když budou pocházet co možná nejvíce z individuality jednotlivých korespondentů. Myslím si o všech přátelích, které jsem tehdy jmenoval jmény, také ještě o některých jiných, že se zajímají o to, co jsem mínil: o život ve Společnosti, o duchovní život vůbec. A že přinejmenším velká většina těchto přátel bude příležitostně každý týden, každý den jednou uvažovat o tom, na co tu či tam narazí. Projde jim to hlavou - a jednoho dne se posadí a napíše jednoduše to, co jim prošlo hlavou. Bude sem potom snad docházet, řekněme, patnáct až dvacet dopisů o čtyřech stranách. Bude to přece jistá práce přečíst je. Pan Steffen bude také tak laskav, že když dojde dvacet dopisů, deset si ponechá, deset předá mně; s tím si již poradíme. Ale poradíme si s tím nejlépe, když se nám jen nebudou dávat žádné rubriky, nýbrž když každý napíše skutečný dopis o tom, co má na srdci; když máme co činit s lidmi, ne se schématy. To vše může být velmi různorodé, bez ladu a skladu; potom je to již individualita příslušného člověka, a to nás právě bude zajímat. Doufáme, že právě tím dostaneme materiál, který potřebujeme: Materiál lidský, jímž můžeme vyplnit naše přílohy tak, že budou opět činit lidský dojem s nejrůznějšími lidskými slabostmi.

Tedy míním: napsat jednoduše asi na čtyři strany, někdy také na osm stran, jak je člověku u srdce. Neboť nás zde budou nejvíce zajímat z našich přátel lidé. Chtěli bychom zde být ve styku s lidmi lidsky, z těch lidských vztahů také učinit to, co musí

projít ošklivou tiskařskou černí. To je to, co míním. A domnívám se, že když se každý dá lidsky poznat před lidmi, potom to půjde nejlépe. Pan Steffen mě nyní opraví.

Albert Steffen: Nikoli. To mi také zcela mluvilo z duše. Jen bych chtěl říci, že se nemůže stát, že by to pro mne bylo mnoho práce, neboť to naprosto odpovídá mému nadání jako spisovateli, že rád čtu takové zprávy. Je to přece naprosto tak, že vždy musíme směřovat k tomu, hledět na to, co se děje v duších lidí, a tu nemůže být skutečně žádný dopis příliš dlouhý. A také se nedomnívám, že je to pro mne příliš mnoho. Čtu tak jako tak velmi rád denně tolik a tolik novin, a přijde-li od našich přátel něco zajímavého, budu to samozřejmě číst mnohem raději. Pokud jde o rubriky, tak má redaktor nebo spisovatel jen rubriku jednu nebo dvě: První je právě to, co potřebuje, a druhá to, co nepotřebuje. To je to, co mám co říci.

Dr. Steiner: Pomyslete jen jednou, co by znamenalo, kdyby po těchto výkladech mohl být pan Steffen podnícen, aby napsal nějaký román nebo nějaké drama na základě těchto sdělení. To by bylo tím nejkrásnějším, co bych si mohl myslet.

Mr. Collison: Chtěl bych vědět, zda „někdy“ budeme dostávat odpověď.

Dr. Steiner: Doufám, že každý týden tu bude odpověď v příloze. A bude-li nutná nějaká speciální, tak by mohla, v to doufám, být dána.

Nyní bych mohl udělit slovo panu Stibbemu.

Pan Stibbe referuje o protivnících v Holandsku, zvláště o profesoru de Jongovi.

Dr. Steiner: (k referátu pana Stibbeho stran prof. de Jonga): Není- liž pravda, snažil se přece také pojímat podstatu mystérií metodicky tím, že ji uvedl na různé špiritistické fenomény, právě ve své knize.

Nyní, milí přátelé, bude přece ještě možnost dále hovořit v nejbližších dnech o problémech, které samy vplynuly z diskuse. Pokud vidím, vplynuly z diskuse jako problémy: podávání zpráv, potom záležitost protivnictví. To jsou nyní hmatatelné problémy, které vplynuly. Nespátřuji na problémech nic jiného, co by bylo plasticky formováno.

Zítرا zahájíme shromáždění v 10 hodin a udělím potom nejprve slovo těm přátelům, kteří ohlásili referáty o výsledcích bádání, paní Dr. Koliskové a panu Dr. Maierovi, Stuttgart. -

Nyní prosím ještě pana Dr. Schwebsche, který se hlásil k určité otázce, aby se ujal slova, a potom budu prosit o přečtení zprávy o eurytmii v Americe.

Dr. Schwebsch vyslovuje poděkování waldorfské školy za všestranně poskytnutou pomoc.

Dr. Steiner: Dovolte mi dotknout se k tomu několika věcí. První je to, že když vešla ve známost těžká situace waldorfské školy po finanční stránce, skutečně se všude rozvířil zájem o tuto školu. Viděli jsme především, jak se ve Švýcarsku uskutečňovaly úsilím členů švýcarských školských spolků četné patronáty. Mrs. Mackenziová se snažila založit v Anglii výbor, který organizoval sbírky pro financování waldorfské školy. První obnos jsem již obdržel a budu prosit potom vedoucí waldorfské školy, aby přijali tento malý počátek.

Mám říci ještě jednu věc. Za waldorfskou školu máme přece tolik co děkovat světu. - Dr. Schwebsch se již o něčem zmínil -, že skutečně v tomto okamžiku nemáme přehled o všem a především by se musil sestavit dlouhý seznam všech těch, jimž máme za waldorfskou školu co děkovat. Zájem je již velký. Ale budeme musit přece vždy znovu a znovu prosit, aby se tento zájem zvětšoval. Podpory přišly a do dneška především pro vlastní školu. Méně se mohlo až dosud myslet na žáky, pokud se mohou stát žáky waldorfské školy. Nyní existuje zvláště jeden nebo dva případy, které skutečně mohou člověku ležet na srdci. Hleděte, v době, když se to mohlo pro člověka bydlícího ve Švýcarsku jevit jako mimořádně žádoucí zaplatit pár franky tak mnoho v Německu, pojali dva dělníci našeho Goetheana zdi úmysl provést tu chvályhodnou ideu posílat své syny do waldorfské školy. Tehdy převzal s jistou obětavostí náš přítel pan pastor Zey i zaopatření těchto školních dětí. My z Goetheana pojmáme to tak, že vlastní školné a to, co je třeba pro školu obstarat, uhradíme za je jich děti právě tak jako jiné provozy, například nakladatelství „Dri kommende Tag“, „Waldorf-Astoria“, uhrazují za své školáky. Ale nyní, když se živobytí dětí v Německu stalo tak rychle drahým, nebo dokonce dražším než bude živobytí zde ve Švýcarsku, nebude již možné, aby celé zaopatření za oba chlapce platili jejich rodinní příslušníci. Nyní stojí před členy rodin a před dětmi samými smutná nutnost, že by se po vánočních prázdninách nemohly zase vrátit do waldorfské školy. A proto bych chtěl zde nadhodit otázku, zda by nebylo možno uspořádat sbírku, pomocí níž bychom snad mohli, alespoň pro nej bližší dobu, vyřešit tento problém - zaplatit měsíčně zaopatření pro oba chlapce ve Stuttgartu, takže by mohli dále navštěvovat waldorfskou školu. Jde o to měsíčně platit za oba chlapce 140 franků. Učiníme pokus vystavit také pokladničku; Mr. Pyle bude snad tak laskav a přenechá nám pokladničku, do níž se mohou vhazovat peníze zvláště pro tyto účely. Tak to snad půjde.

A nyní smím poprosit Dr. Wachsmutha, aby nám ještě přečetl souhrnnou zprávu o eurytmické činnosti v Americe.

Dr. Wachsmuth předčítá zprávu paní Neuschellerové o průběhu eurytmické činnosti v Severní Americe.

Dr. Steiner: Milí přátelé. Nejprve bych chtěl říci, že prosím zahraniční přátele, kteří si přejí obstarat vstupenky na zítřejší představení hry Tříkrálové, aby si vstupenky vyzvedli již dnes, aby zítra mohly být vstupenky vydávány přátelům dornašským.

Zítra v 10 hodin budeme potom pokračovat v dnešním shromáždění. Budu prosit, abych mohl oba referáty, které jsem již jmenoval, uvést nejprve zde. Potom si dovolím sám promluvit zítra a pozítří o budoucím myšlenkovém stavebním záměru v Dornachu a budu pak prosit, abych směl snad dát také něco k diskusi, jak může být i stavební myšlenka v Dornachu právě provedena. Neboť nebude přece doporučeníhodné, abychom mohli zůstat při tomto shromáždění zcela bez rozpravy o finanční stránce dornašské stavební myšlenky. Ale to přenechám potom vám, abyste na závěr řekli v návaznosti na to, co bude říci mně: promluvit k vám zítra a pozítří zcela krátce o myšlence dornašské stavby po stránce umělecké.

Potom budu prosit, abych mohl odpoledne ve 23" dát k dispozici čas pro shromáždění švýcarských členů, popřípadě jejich delegátů, pro ono shromáždění, které si přál pan Aepli a prosil, abych byl přítomen, po případě, abych sám předsedal. Tedy budu potom prosit švýcarské členy, aby zítra odpoledne ve 2:30 uspořádali shromáždění. Jen členy švýcarské, půjde jen o rozpravy, které se týkají švýcarské Anthroposofické společnosti.

Potom budeme mít tedy dnes odpoledne ve 4:30 eurytmické představení a večer v 8:30 mou přednášku.

Shromáždění praktikujících lékařů ve sklenárně

31. prosince 1923, 830 dopoledne